

11 Wojna secesyjna

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX w. Uczeń:

2) prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1860, 1861, 1861–1865, 1863, 1865,
- postacie: Abrahama Lincolna, Roberta Lee, Williama Shermana.

ROZUMIE

- pojęcia: federacja, abolicjonizm, rasizm, secesja, Unia, Konfederacja, wojna secesyjna, jankes, taktyka spalonej ziemi, Ku Klux Klan, segregacja rasowa,
- przyczyny istnienia niewolnictwa w południowych stanach USA,
- związek między wydaniem proklamacji znoszącej niewolnictwo a przebiegiem działań zbrojnych.

POTRAFI

- wymienić najważniejsze różnice między Północą a Południem Stanów Zjednoczonych,
- omówić sytuację niewolników w USA,
- wymienić przyczyny wojny secesyjnej,
- przedstawić okoliczności, w których doszło do secesji 11 stanów południowych,
- omówić przebieg wojny secesyjnej,
- wskazać na mapie najważniejsze miejsca związane z przebiegiem wojny secesyjnej,
- porównać stosunek sił Unii i Konfederacji,
- opisać skutki wojny secesyjnej,
- omówić cele Ku Klux Klanu,
- przedstawić sytuację czarnoskórych mieszkańców USA po wojnie.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

W rozmowie nauczającej przypominamy uczniom okoliczności uzyskania niepodległości przez USA. Zwracamy uwagę na wpływ idei oświecenia na wybuch wojny między koloniami amerykańskimi a Anglią oraz na zasady ustrojowe nowego państwa sformułowane w konstytucji z 1787 r.

II. Rozwinięcie

Rozdajemy uczniom tabele ► i polecamy je wypełnić po przeczytaniu podrozdziału *Przemysłowa Północ, rolnicze Południe* (s. 80).

Podczas omawiania sytuacji społecznej w stanach południowych zwracamy uwagę na istnienie niewolnictwa.

Korzystając z podrozdziału *Niewolnictwo* (s. 80–82), omawiamy problemy związane z istnieniem tego zjawiska na obszarze Stanów Zjednoczonych. Zwracamy uwagę na związek między stosunkiem do niewolnictwa mieszkańców USA a miejscem ich zamieszkania oraz na przyczyny, które skłaniały mieszkańców stanów południowych do popierania niewolnictwa.

Omawiając problem niewolnictwa, możemy również wykorzystać ilustrację ukazującą pracę niewolników na plantacji (s. 81). Wspominamy o tym, że biali mieszkańcy południowych stanów obawiali się upadku rolnictwa, jeśli niewolnictwo zostanie zniesione.

Analizując ilustrację (s. 82), zwracamy uwagę na dramat czarnoskórych niewolników sprowadzanych przez białych do roli przedmiotów na sprzedaż. Wskazujemy również na postacie w tle, które obrazują okrucieństwo, z jakim wielu białych plantatorów traktowało niewolników.

Wprowadzamy pojęcie abolicjonizmu i wskazujemy na idee oświecenia, które doprowadziły do powstania tego ruchu.

W celu przeanalizowania stosunku właścicieli plantacji do niewolników odczytujemy tekst źródłowy (s. 82). Zwracamy uwagę z jednej strony na argumenty zwolenników niewolnictwa, które były podstawą rozwijającego się na Południu rasizmu, z drugiej zaś strony – na łatwość, z jaką autor te argumenty obala.

Wyjaśniamy też, że rozwój abolicjonizmu prowadził do coraz silniejszych napięć między mieszkańcami Północy i Południa, a w konsekwencji stał się jedną z przyczyn wybuchu wojny domowej w USA.

Na podstawie informacji w biogramie oraz w podrozdziale *Przyczyny wojny secesyjnej* (s. 83) przedstawiamy postać Abrahama Lincolna i jego poglądy na temat niewolnictwa. Informujemy uczniów, że to właśnie on był autorem odczytanego fragmentu *Uwag o niewolnictwie*.

Opisujemy okoliczności wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta i jego cele polityczne. Następnie prosimy uczniów, aby odnaleźli w podręczniku (s. 83) informacje o skutkach wyboru Lincolna na prezydenta.

Korzystając z mapy w podręczniku, omawiamy podział terytorialny między Unią a Konfederacją utworzoną po secesji Karoliny Południowej. Następnie przedstawiamy okoliczności, w jakich doszło do wybuchu konfliktu.

Odwołując się do postaci generała Roberta Lee, zwracamy uwagę na dylematy moralne wielu ówczesnych Amerykanów, zmuszonych wojennymi okolicznościami do opowiedzenia się po którejś ze stron.

Wspólnie z uczniami analizujemy dane w tabeli obrazujące stosunek sił między Unią a Konfederacją. Korzystając z mapy z 1861 r., lokalizujemy Karolinę Południową oraz wymieniamy nazwy stanów, które przyłączyły się do Konfederacji.

Wyjaśniamy, że mapa obrazuje jedno z działań podjętych w trakcie wojny secesyjnej przez armię Północy dążącą do zniszczenia gospodarczych podstaw funkcjonowania Konfederacji.

Analizując ilustrację ukazującą plan „Anakonda” (s. 84) opracowany przez jednego z dowódców wojskowych armii Północy, zwracamy uwagę na skalę rozłamu w społeczeństwie amerykańskim.

Po przeczytaniu przez uczniów informacji ze s. 85 przedstawiamy główne wydarzenia wojny secesyjnej. Opisujemy okoliczności wydania proklamacji znoszącej niewolnictwo oraz skutki, jakie wywołał ten dokument.

Zwracamy także uwagę na charakter działań zbrojnych prowadzonych przez armię Północy i ich wpływ na przebieg konfliktu. Następnie wyjaśniamy, w jakich okolicznościach doszło do zakończenia wojny.

Odnosząc się do refleksji historycznej zawartej w *Dawniej a dziś*, możemy zainicjować dyskusję wokół pytania drugiego (pod tekstem).

III. Podsumowanie

Charakteryzujemy polityczne, społeczne i gospodarcze skutki wojny secesyjnej. Prosimy uczniów o przeanalizowanie ilustracji wraz z komentarzem (s. 86, góra) i odpowiedź na pytanie:

- Jakie zaszyły zmiany w położeniu czarnoskórych mieszkańców Stanów Zjednoczonych po zakończeniu wojny secesyjnej?

Metodą analizy SWOT (materiały dla nauczyciela) rozwiązujemy problem:

- Wpływ wojny secesyjnej na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną Stanów Zjednoczonych.

Metody kontroli

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 30).

Praca domowa

Ćwiczenia 1 i 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 29, 30).

Materiały dla nauczyciela

Analiza SWOT

Jest to metoda kształcąca umiejętność analizy i oceny różnorodnych problemów, zjawisk oraz procesów, która prowadzi do podjęcia decyzji. Wymaga ona podejścia do problemu w sposób krytyczny i twórczy.

Metodą tą można pracować w grupach lub z całą klasą. Rola nauczyciela polega na przedstawieniu konkretnego problemu oraz sprawowaniu opieki merytorycznej nad dyskutującymi grupami. Zadaniem uczniów jest określenie mocnych stron problemu i wynikających z nich szans oraz słabych stron zagadnienia i związanych z nimi zagrożeń. Wnioski z analizy uczniowie wpisują do rubryk w odpowiednio przygotowanym arkuszu.

Przebieg

Diagnoza (ocena) problemu, zjawiska czy procesu postawionego przez nauczyciela.

1. Poszukiwanie możliwego rozwiązania problemu i określenie jego mocnych i słabych stron oraz wynikających z nich szans i zagrożeń.
2. Wybór rozwiązania i przedstawienie go przez sprawozdawców grup na forum klasy.